

Posudek diplomové práce:

Hana STROUHOVÁ, *Epigrafické památky vnitřního města Českých Budějovic do roku 1900.*

Filosofická fakulta Jihočeské university v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2015, 225 stran + CD.

Přestože epigrafika představuje jednu z velmi zajímavých pomocných věd historických, plní nejen svou pomocnou funkci pro řadu odvětví, skutečně detailních prací jí není věnováno velké množství, zvláště pokud jde o komplexy nápisů ve městech, které se na rozdíl od různých náhrobků těší menší pozornosti. I z tohoto důvodu je třeba uvítat počín Bc. Hany Strouhové, která si za téma své diplomové práce vybrala právě epigrafické památky jihočeské metropole, i když svůj záběr omezila nejen rokem 1900, ale z časových důvodů nakonec i na vnitřní město Českých Budějovic. I tak se jedná o záběr nemalý.

Diplomová práce, orámovaná úvodem a závěrem, je rozčleněna do celkem devíti kapitol. V Úvodu (s. 7–10) autorka stručně představila jak epigrafiku, předmět jejího zájmu, tj. nápisy různého druhu, nebo cíle a význam této pomocné vědy historické, tak především cíle své práce, její topografické i časové vymezení a strukturu. Připojila i stručnou úvahu o specifickém charakteru epigrafického zkoumání a (až příliš skromnou) charakteristiku použité literatury a pramenů.

Následující dvě kapitoly jsou věnovány městu České Budějovice – výkladu o středověkém vývoji města v podstatě do konce 15. století (s. 11–20) a o jeho opevnění (s. 21–29); obě sice souvisejí se zpracovávaným tématem a vycházejí z relevantní literatury, první z nich by ovšem vzhledem k časovému vymezení práce měla být dovedena až do novější doby, k čemuž zřejmě nedošlo z časových důvodů, ale autorka k tomu bohužel neuvádí vysvětlení, podobně jako ohledně zařazení kapitoly o opevnění, byť měla nepochybně v úmyslu vymezit právě ono vnitřní město (jak svědčí velmi stručná zmínka v Úvodu). Vlastní teritoriální vymezení pak obsahuje krátká čtvrtá kapitola (s. 41), kterou by tak bylo vhodnější zařadit za výklad o opevnění.

Další kapitola, v práci zařazená jako třetí (s. 30–40), přináší bibliografický přehled epigrafického bádání a literatury v podstatě již od starověku, tedy včetně zahraničních prací, a to i s jejich stručným zhodnocením, i když většinou vychází z prací L. Vidmana a J. Roháčka či Ottova slovníku naučného; pro domácí, ale i zahraniční produkci by bylo vhodné využít ještě alespoň studii I. Hlaváčka ve *Studiích o rukopisech 1999-2000* (StR 33, s. 259–268), příp. práce W. Kocha. Autorka neopomněla zmínit také dosud vzniklé soupisové práce z řady „*Corpus inscriptionum Bohemiae*“ věnované městu a okresu Kutná Hora, nebo slibně se rozvíjející řadu sborníků „*Epigraphica & Sepulcralia*“, jen je možno zalitovat, že nesoustředila další pozornost na shrnutí poměrně početné domácí produkce týkající se převážně náhrobníků v různých českých či moravských městech a regionech, nebo literatury věnované českobudějovickým památkám, ale na to již zřejmě v rámci dokončování zejména katalogu nezbyl čas.

Právě katalog představuje nejdůležitější část a vlastní jádro diplomové práce H. Strouhové. Další kapitoly tak představují jednak obecné katalogizační zásady (s. 42–43), jednak zejména strukturu jednotlivých záznamů (s. 44–47), poněkud neústrojně a bez dalšího vysvětlení je ještě připojen krátký výklad o třídění epigrafického materiálu (s. 48–49), i když

záslušnější by byla informace o různých typech nápisů, které se vyskytují i v Českých Budějovicích (náhrobky, nástěnné malby, zvony, apod.). Jak autorka uvádí, její katalogizační zásady sice vycházejí ze všeobecných zásad popisu epigrafických památek podle Miroslava Flodra a publikace Jiřího Roháčka *Epigrafika v památkové péči*, ale „zde nejsou pevně dodržovány a jsou prováděny dle mých osobních principů“, což může být jistě diskutabilní a bude cenné znát názor právě druhého z uvedených odborníků. Za významné nicméně považují, že byly nápisy zpracovány z autopsie, přímo v terénu (a s doplněním informací nacházejících se v Národním památkovém ústavu), a katalog zachycuje nápisy dochované jak primárně, tak sekundárně, nechybějí v tomto případě nezbytné rejstříky.

Již z uvedené struktury záznamů vyplývá, že autorka věnovala jak promyšlení a přípravám katalogu, tak jeho následnému zpracování skutečně důkladnou a pečlivou pozornost. Rozsáhlý katalog (s. 50–201) zahrnuje úctyhodný počet celkem 127 záznamů, které přinášejí velmi detailní popis nápisů (z nichž 8 je dnes již zaniklých) nacházejících se v klášterním kostele Obětování Panny Marie, katedrále sv. Mikuláše, kostele sv. Anny, kapli Smrtných úzkostí Páně (9 nástěnných maleb, č. 70-78) a v kostele sv. Rodiny, na Černé věži, budově českobudějovické radnice (č. 24, 79, 80, 116) i na řadě domů, a to včetně nápisů na zvonech, pamětních deskách nebo ojedinele i slunečních hodinách (č. 118), ale také na volně stojících sochách a sousoších, pomníku či sloupu nebo křížku (č. 51, 56, 58, 60, 83-89, 99, 121, 126). Katalog přitom zachycuje i pouhé jednotlivé letopočty (např. č. 19-25, 51, 52, 91, 94, 95, 101, 110, 113, 122, 124). Jednotlivá hesla obsahují vedle pořadového čísla, údaje o umístění nápisu a letopočtu celkovou informaci o nápisu, údaje o rozměrech nápisového pole, technice provedení a stavu dochování, dále o použitém materiálu, písmu a jeho velikosti, poté již následuje skutečně pečlivě a detailně provedený přepis záznamu (resp. jeho částí), a to s uplatněním transliterace na základě originálu. Velmi pečlivě jsou rozváděny zkratky, zachováno rozdělení do řádek, sledovány enklávy, výškové rozdíly mezi písmeny, ale i chybějící text (příp. je doplněn do hranaté závorky) nebo text poškozený a zcela nečitelný, úmyslně vynechané místo např. na náhrobku či nejisté čtení. Záznamy jsou tak doplněny nejen nezřídka dosti rozsáhlými věcnými poznámkami k obsahu nápisů, ale i detailními textově-kritickými poznámkami přibližujícími podobu jednotlivých liter či číslic. Závěr každého katalogového záznamu pak obsahuje přehled literatury k danému zápisu. Cílem H. Struhové při zpracování katalogu přitom bylo dosáhnout co nejautentičtějšího přepisu textu nápisů, který by byl co nejvěrnější originálu – což si dle mého názoru zaslouží vysoké ocenění, stejně jako to, že svůj záměr také dovedla úspěšně realizovat.

Orientaci v katalogu usnadňují připojené rejstříky (s. 202–211), které podávají přehled stanovišť, nositelů nápisů, osobních jmen a typů písma včetně číslic), autorka připojila i „rejstřík s fotografickou přílohou“, tj. konkordanci katalogizačních čísel s čísly fotografické přílohy uložené vzhledem k rozsahu na připojeném CD. Shrnutí výsledků přináší Závěr (s. 212–214), v němž autorka uvedla celkovou charakteristiku záznamů z hlediska jejich umístění a typu i časového rozložení (nejvíce bylo zachyceno náhrobků ze 17. a 18. století) – i když již nedoplnila žádné údaje statistického charakteru. Blíže již také nespecifikovala svoji informaci o tom, že do katalogu nebyly zahrnuty „takové památky, o kterých ... nezjistila žádné bližší informace, a tudíž si nemohla být jistá jejich původem“, ty, u kterých by „nedosáhla kvalitní a správné interpretace“, nebo ty, „jejichž vznik se sice hlásí do starší doby, ale ve skutečnosti vznikly mnohem později“, za časovou hranicí, která je v práci vymezena,

resp. alespoň odhad jejich počtu. Zato je připojena i charakteristika stavu nápisů, podněty k jejich ochraně a shrnutí zkušeností z terénní i rešeršní práce na katalogu.

Šíři využitých zdrojů prozrazuje poměrně obsáhlý seznam pramenů a literatury, včetně internetových zdrojů (s. 215–222), v němž kromě starších soupisových prací a literatury k Českým Budějovicím zaujmou zejména evidenční listy a restaurátorské zprávy českobudějovického územního pracoviště Národního památkového ústavu. Užitečné je také připojení plánu („mapky“) s vyznačeným umístění náhrobků v klášterním kostele Obětování Panny Marie (příloha č. 1), plánek pro celé vnitřní město s podobným zachycením všech ostatních epigrafických památek (zejm. jednotlivých domů a výše zmíněných soch či sousoší apod.) již bohužel chybí. Pro ilustraci autorka zařadila ilustrace vztahující se k opevnění a městským branám. Práce nevykazuje výrazné stylistické nedostatky a obsahuje jen minimum prohrěšků proti gramatice, což je při rozsahu textu pochopitelné.

Diplomová práce Bc. Hany Strouhové představuje velmi cenný příspěvek jak k dějinám města České Budějovice, tak pro epigrafiku jakožto pomocnou vědu historickou. Celkové hodnocení práce pro mě není zcela jednoduché: zatímco katalogová část práce, při jejímž zpracování studentka prokázala velkou míru samostatnosti, je zvládnuta nadstandardně a zaslouží vysoké ocenění, na ostatní kapitoly již autorce nezbyl potřebný čas a zasloužily by v některých případech doplnění (zejména v pasážích o literatuře, dále přiblížení novodobých dějin města, i když to představuje jen doprovodnou část práce, příp. souhrnnější informace o typech a časovém zařazení nápisů). Diplomovou práci Bc. Hany Strouhové každopádně velmi ráda doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm **velmi dobře**.

Ve Wolfenbüttelu dne 30. srpna 2015

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.